

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

2-2024

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

F.A.Yuldashev	
Axborotlashgan jamiyat sharoitida yoshlarning ehtiyoj va manfaatlarini gumanizatsiyalash masalalari	218
I.A.Asatulloev	
Alfred adler falsafasida qalb tushunchasining psixoanalitik tahlili	223
D.Sh.Sagdullayeva	
Ijtimoiy - siyosiy modernizatsiya jarayonining tarixiy ildizlari	228
S.S.Sodiqov	
Yoshlarda faol pozitsiyani shakllantirishning milliy-tarixiy asoslari	234
I.A.Hamdammov	
Mirzo Ulug'bek – temuriylar renessansi asoschisi	240
H.X.HAKIMOV	
Развитие социально экономических идей в трудах ученых энциклопедистов Узбекистана в период первого ренессанса	245
Q.H.Boymirzayev	
Abu Abdulloh Rudakiyning hayoti va faoliyat yo'li, uning Musulmon Sharqidagi ijtimoiy-madaniy muhitning shakllanishidagi o'rni	252
B.M.Qandov, N.A.Abduvalieva	
Yangilanayotgan O'zbekistonda aholini ish bilan ta'minlashning ijtimoiy-huquqiy asoslari	256
E.T.Qalqanov	
Vatanparvarlik madaniy hodisa sifatida ijtimoiy-falsafiy xususiyatlari	261
Sh.X.Tog'ayev	
Yangilanayotgan O'zbekistonda o'zbek xalqi milliy g'ururini shakllantirishning manbalari va vositalari	266
I.A.Ikramov	
Jamiyat ijtimoiy hayotida ijtimoiy xotira va madaniy qadriyatlar strukturasi	272
V.B.Zayniddinova	
Jamiyat taraqqiyoti va ijtimoiy-madaniy texnologiyalar strategiyasi	277
J.M.Miraxmedov	
Milliy o'zlikni anglash kontekstida tarixiy ongning gnoseologik tahlili	281
B.X.Mirzaraximov	
O'zbekiston yangi taraqqiyot bosqichida turizm madaniyati rivojlanishining ijtimoiy-siyosiy va ma'naviy omillari	285
D.E.Normatova	
Ekzistensializm – hayot falsafasi	293

SIYOSAT

I.A.Raximov	
“Obod va xavfsiz mahalla” tamoyilining xavfsiz muhitni yaratishdagi o`ziga xos mexanizmlari”	297
M.H.Rustamaliyev	
Jamiyatni barqaror taraqqiyotini ta'minlashda siyosiy boshqaruvga ehtiyojning kuchayishi	302
N.B.Dexkanov	
Siyosiy piar (pr)ning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni	306
M.X.Baratov, R.T.Xakimov, B.T.Akramxodjaev	
Jahon Savdo tashkilotining tuzilishi, funksiyalari va faoliyat doirasi	312
J.K.Yusubov, F.X.Mustafoyeva	
Mamlakatimiz ijtimoiy rivojlanishida jahon davlatlari tajribasidan foydalanish	323
J.K.Yusubov, D.A.Xusanova	
Ahloqan yetuk va fidoiy davlat fuqarolik xizmatchilarini tarbiyalash – mamlakat rivojining muhim omili	327

TARIX

A.Sharafiddinov	
Farg'ona viloyatida yog'-moy sanoatining shakllanishi tarixidan (XIX asr oxiri XX asr boshlari)	331

UO'K 347.6(075.8)(575.1)

JAHON SAVDO TASHKILOTINING TUZILISHI, FUNKSIYALARI VA FAOLIYAT DOIRASI

СТРУКТУРА, ФУНКЦИИ И РАМКИ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
ВСЕМИРНОЙ ТОРГОВОЙ ОРГАНИЗАЦИИSTRUCTURE, FUNCTIONS AND IMPLEMENTATION FRAMEWORK OF THE WORLD
TRADE ORGANIZATION**Baratov Mirodiljon Xomudjonovich¹**¹O'zbekiston Fanlar akademiyasi

Davlat va huquq instituti bo'lim boshlig'i, yuridik fanlar doktori, professor

Xakimov Ravshan Tulkunovich²²O'zbekiston Fanlar akademiyasi

Davlat va huquq instituti bosh ilmiy xodimi, yuridik fanlar doktori, dotsent

Akramxodjaev Bori Toxtaxodjaevich³³O'zbekiston Fanlar akademiyasi

Davlat va huquq instituti katta ilmiy xodimi, yuridik fanlar nomzodi, dotsent

Annotatsiya

Mualliflar maqolada Jahon savdo tashkiloti (JST)ning tuzilishi, funksiyalari va faoliyat doirasini bayon etib, mazkur tashkilotning savdo siyosatini yurgazishda tashkilot Kotibiyatining roli va ahamiyatini ta'kidlaydilar. Tashkilot Kotibiyatida faoliyat olib boruvchi ekspertlar tajribasini O'zbekiston Respublikasining mutaxassisleri ham o'rganishiga urg'u berilgan.

Аннотация

В статье авторы описывают структуру, функции и сферу деятельности Всемирной торговой организации (ВТО), а также подчеркивают роль и значение Секретариата организации в проведении торговой политики этой организации. Подчеркивалось, что специалисты Республики Узбекистан должны перенять опыт экспертов, работающих в Секретариате организации.

Abstract

In the article, the authors describe the structure, functions and scope of the World Trade Organization (WTO), as well as emphasize the role and importance of the organization's Secretariat in conducting the trade policy of this organization. It was emphasized that the specialists of the Republic of Uzbekistan should learn from the experience of experts working in the Secretariat of the organization

Kalit so'zlar: Jahon savdo tashkiloti, JSTning Vazirlik konferensiyasi, JST Kotibiyati, BMT, YuNKTAD, MVF, MBRR, FAO, VOIS, OESR bilan JSTning aloqalari, JST Qo'mitalari.

Ключевые слова: Всемирная торговая организация, Министерская конференция ВТО, Секретариат ВТО, связь ВТО с ООН, ЮНКТАД, МВФ, МБРР, ФАО, ВОИС, ОЭСР, Комитеты ВТО.

Key words: World Trade Organization, WTO Ministerial Conference, WTO Secretariat, WTO relationship with the UN, UNCTAD, IMF, IBRD, FAO, WIPO, OECD, WTO Committees.

KIRISH

JSTning asosiy vazifalari JSTni tashkil etish to'g'risidagi Marokash kelishuvining III moddasida bayon etilgan [1].

JST xalqaro savdo tizimining institutsional va huquqiy asoslarini ta'minlaydi va JST a'zolari o'rtasida tuzilgan savdo bitimlari va kelishuvlarining bajarilishini nazorat qiladi. U ushbu bitimlarning amalga oshirilishi, qo'llanilishi va ishlashiga, shuningdek maqsadlarini amalga oshirilishiga yordam beradi. Bu maqsadlar aholi turmush darajasini oshirish va uni to'liq bandlikka erishishidan tortib, Barqaror rivojlanish maqsadlariga muvofiq jahon resurslaridan optimal foydalanishni ta'minlash

SIYOSAT

bilan birga, ishlab chiqarish, tovarlar va xizmatlar savdosini kengaytirishgacha bo'lgan vazifalarni qamrab oladi.

Jahon savdo tashkiloti o'z a'zolari o'rtasida ko'p tomonlama savdo munosabatlari bo'yicha muzokaralar olib borish uchun eng yirik xalqaro forumdir. Muzokaralar jarayonida o'yinning yangi qoidalar ishlab chiqiladi va murakkab muammolarni hal qilish yo'llari topiladi.

JSTni ta'sis etish to'g'risidagi bitim ikkita maxsus "qo'llab-quvvatlovchi" funksiyalar bilan ajralib turadi: davlatlarning makroiqtisodiy siyosatini davriy ko'rib chiqish va tahlil qilish bo'lgan savdo siyosatini ko'rib chiqish mexanizmining ishlashini ta'minlash va nizolarni hal qilish mexanizmining ishlashini ta'minlashdan iboratdir [2].

Bundan tashqari, jahon iqtisodiy siyosatini yuritishda yanada uyg'unlikka erishish uchun JST, zarur hollarda, Xalqaro valyuta jamg'armasi va Jahon banki guruhi bilan hamkorlik qiladi.

Mohiyatan JST mamlakatlar o'rtasidagi tashqi savdo munosabatlarini tartibga solibgina qolmay, balki ularning iqtisodiy hayoti va ichki rivojlanish mexanizmlariga ham jiddiy ta'sir ko'rsatadi [3].

Hozirgi vaqtda JST jahon savdosining qariyb 97 foizini tartibga soladi. Uning faoliyati ko'lami doimiy ravishda o'sib bormoqda, JSTga a'zolar soni ham ortib bormoqda. Misol sifatida 2024-yil 165 dan ortiq davlat JSTga a'zo bo'lgan. Yana 24 davlat qo'shilish jarayonida ishtirok etmoqda. O'zbekiston Respublikasi ham JSTga qo'shilish jarayonida faol ishtirok etmoqda.

Bundan tashqari, 60 dan ortiq xalqaro tashkilotlar JSTning turli tuzilmalarida, jumladan, BMT, YuNKTAD, MVF, MBRR, FAO, VOIS, OESR, mintaqaviy guruhlar va tovar assotsiatsiyalarida kuzatuvchi maqomiga ega.

YuNKTAD/VTO homiyligida rivojlanayotgan mamlakatlarga jahon savdosi sohasida yordam ko'rsatuvchi Xalqaro savdo markazi (XSM) faoliyat yuritadi.

Huquqiy nuqtai nazardan Jahon savdo tashkiloti – unga a'zo bo'lgan davlatlar o'rtasidagi ularni o'zaro a'zolik jihatidan bog'laydigan shartnomalar to'plami sifatida namoyon bo'ladi, ammo ma'muriy jihatdan JST yuzlab xodimlarga ega yirik xalqaro tashkilotdir [2].

JST siyosati a'zo davlatlar tomonidan belgilanadi. Barcha qarorlar ular tomonidan vazirlar (har ikki yilda bir marta o'tkaziladigan konferentsiyalarda) yoki rasmiy vakillar (Jenevadagi muntazam yig'ilishlarda) vakilliklari bilan birgalikda qabul qilinadi. JST 1947 yildagi GATTga muvofiq konsensus asosida qarorlar qabul qilish amaliyotini saqlab qolgan. Asosan umumiy rozilik yoki boshqacha tarzda qaror qabul qilish mumkin bo'lmasa, masala ovozga qo'yilishi mumkin. Biroq amalda ovoz berish o'tkazilmaydi. Konsensus qoidasi kichik davlatlar uchun qaror qabul qilishdan oldin muzokaralarda va norasmiy maslahatlashuvlarda o'z pozitsiyalarini mustahkamlashda katta ahamiyat kasb etadi, ayniqsa, agarda bu davlatlar koalitsiya tuzishga muvaffaq bo'lsalar.

JST tizimidagi oliy organ – Vazirlar konferensiyasi. U kamida ikki yilda bir marta o'tkaziladi. Konferensiyada ishtirok etuvchi vazirlar – har qanday ko'p tomonlama savdo bitimida nazarda tutilgan barcha masalalar bo'yicha qaror qabul qilishlari mumkin. Tashkilot faoliyatini kundalik boshqarish funksiyalari Bosh kengash tomonidan amalga oshiriladi. U uchta ko'rinishda bo'lishi mumkin: Bosh kengashning o'zi, nizolarni hal qiluvchi organ va savdo siyosatini ko'rib chiquvchi organ sifatida. Bosh kengash bevosita Vazirlar konferensiyasiga hisobot beradi. U Jenevada joylashgan. JSTga a'zo barcha davlatlar Bosh kengashda vakillik qiladilar.

Bosh kengash huzurida yana uchta organ mavjud: Tovarlar savdosi bo'yicha kengash, Xizmatlar savdosi bo'yicha kengash va Intellektual mulk huquqlarining savdo bilan bog'liq jihatlari bo'yicha kengash. Ushbu organlarga JSTga a'zo barcha mamlakatlar vakillari ham kiradi.

Tovar savdosi bo'yicha kengash, o'z navbatida, JST tamoyillariga rioya etilishini va tovarlar savdosi sohasidagi GATT-1994 kelishuvlarining bajarilishini nazorat qiluvchi ixtisoslashtirilgan qo'mitalar faoliyatini boshqaradi [4].

Xizmatlar savdosi bo'yicha kengash GATS bitimining bajarilishini nazorat qiladi. Uning tarkibiga Moliyaviy xizmatlar savdosi qo'mitasi va Professional xizmatlar bo'yicha ishchi guruhi kiradi.

Bosh kengash savdo siyosatini tahlil qiluvchi organ hisoblanadi.

Vazirlar konferensiyasi.

Qo'mitalar:

- savdo va atrof-muhit bo'yicha;

- kam rivojlangan mamlakatlar bo'yicha savdo va rivojlanish bo'yicha kichik qo'mita;
- mintaqaviy savdo shartnomalari bo'yicha;
- to'lov balansi bilan bog'liq cheklovlar bo'yicha;
- byudjet, moliya va xo'jalik boshqaruvi bo'yicha Ishchi komissiyalar;
- JSTga a'zo bo'lish bo'yicha.

Ishchi guruhlar:

- savdo va investitsiya faoliyati o'rtasidagi munosabatlar to'g'risida;
- savdo va raqobat siyosati o'rtasidagi munosabatlar to'g'risida;
- davlat xaridlarini amalga oshirishda shaffoflikni ta'minlash.

Bosh kengash.**Tovar savdosi kengashi.****Vakolatlar jihatlari bo'yicha savdo kengashi.****Qo'mitalar:**

- bozorlarga kirish bo'yicha;
- qishloq xo'jaligi bo'yicha;
- sanitariya va fitosanitariya choralari to'g'risida;
- savdodagi texnik to'siqlar to'g'risida;
- subsidiyalar va kompensatsiya choralari to'g'risida;
- dempingga qarshi choralar to'g'risida;
- bojxona qiymatini aniqlash;
- tovarning kelib chiqish qoidalariga muvofiqligi bo'yicha;
- importni litsenziyalash bo'yicha;
- savdo bilan bog'liq investitsiya chora-tadbirlari to'g'risida;
- himoya choralari to'g'risida.

To'qimachilik monitoringi organi.**Ishchi guruh:**

- davlat savdo korxonalarini uchun.

Axborot texnologiyalari bo'yicha kelishuvlar qo'mitasi.

Bosh kengash hisob-kitob organi sifatida.

Apellyatsiya organi. Mazkur organ 2019 yilda o'z faoliyatini tugatgan va hanuzgacha bu organ tiklangani yo'q. Uning asosiy maqsadi davlatlar o'rtasidagi nizolarni hal qilish bo'lgan.

Hisob-kitoblar uchun arbitraj panellari.**Savdo kengashi.****Qo'mitalar:**

- moliyaviy xizmatlar savdosi;
- maxsus topshiriqlar.

Ishchi komissiyalar:

- ichki tartibga solish bo'yicha;
- JST qoidalariga muvofiqlik bo'yicha.

Ko'p tomonlama shartnomalar.

Fuqaro aviatsiyasi savdo qo'mitasi.

Davlat xaridlari qo'mitasi.

Intellectual mulk huquqlarining savdo aspektlari bo'yicha kengash tegishli kelishuvning (TRIPS) bajarilishini nazorat qilishdan tashqari, kontrafakt tovarlarning xalqaro savdosi bilan bog'liq nizolarning oldini olish masalalari bilan ham shug'ullanadi.

Boshqa ixtisoslashtirilgan qo'mitalar va ishchi guruhlar JSTning boshqa kelishuvlari va atrof-muhitni muhofaza qilish, rivojlanayotgan mamlakatlar muammolari, yangi a'zolarga qo'shilish va mintaqaviy savdo bitimlari kabi sohalaridagi masalalar bilan shug'ullanadi.

JSTga a'zo davlatlar barcha Kengashlar, qo'mitalar va boshqa organlarning ishida qatnashishi mumkin, apellyatsiya organi, nizolarni hal qilish bo'yicha hakamlik hay'atlari, to'qimachilik monitoringi organi va ko'p tomonlama kelishuv qo'mitalari bundan mustasno. Biroq, qoida tariqasida, faqat xalqaro savdoda eng faol ishtirok etuvchi davlatlar ko'pchilik uchrashuvlarga muntazam ravishda o'z vakillarini yuboradilar.

JST byudjeti taxminan 100 million AQSh dollarini tashkil etadi, har bir a'zo davlatning hissasi jahon savdosidagi ulushidan kelib chiqib hisoblanadi. Ushbu tartib Xalqaro valyuta fondi va

SIYOSAT

Jahon banki tomonidan qabul qilingan, kredit operatsiyalaridan olingan foyda hisobidan moliyalashtiriladigan tartibdan farq qiladi [5].

JST Kotibiyati Jenevada joylashgan va 500 dan ortiq doimiy xodimlardan iborat. Uni Vazirlar konferensiyasi tomonidan tayinlanadigan Bosh direktor boshqaradi. O'z navbatida, Bosh direktor JST Kotibiyati xodimlarini tayinlaydi va Vazirlar konferensiyasi tomonidan qabul qilingan qoidalarga muvofiq ularning vazifalari va xizmat shartlarini belgilaydi.

JST Kotibiyati boshqa xalqaro tashkilotlarning o'xshash organlaridan farqli o'laroq, qaror qabul qilmaydi, chunki bu funksiya JSTga a'zo mamlakatlarning o'zlariga yuklangan.

Kotibiyatning asosiy vazifalari turli kengashlar va qo'mitalar hamda Vazirlar konferensiyasiga texnik yordam ko'rsatish, rivojlanayotgan mamlakatlarga texnik yordam ko'rsatish, global savdo tahlilini o'tkazish, jamoatchilik va ommaviy axborot vositalariga JST qoidalarini tushuntirishdan iborat. Kotibiyat, shuningdek nizolarni hal qilish jarayonida yuridik yordamning ayrim shakllarini taqdim etadi va JSTga a'zo bo'lishni xohlovchi mamlakatlar hukumatlariga maslahat beradi.

Yuqorida ta'kidlanganidek, JSTda qaror qabul qilish-a'zo davlatlar o'rtasidagi konsensus asosida amalga oshiriladi. Biroq istisnolar mavjud va amaliyot har doim ham vaziyatga mos kelmaydi. Shunday qilib, yangi a'zolarni JSTga qabul qilish 2/3 ovozni talab qiladi, umumiy ovoz berish amaliyotida (har bir mamlakat bitta ovozga ega), ammo yetakchi rolni AQSh va Yevropa Ittifoqi o'ynaydi.

Shuni ham ta'kidlash kerakki, tovarlar, xizmatlar, TRIPS to'g'risidagi bitimlar qoidalarini sharhlash, qabul qilingan majburiyatlardan ozod qilish kabi muhim masalalar Tashkilotning 3/4 ovozi bilan qabul qilinadi. Ishtirokchilarning huquq va majburiyatlariga ta'sir qilmaydigan tuzatishlar uchun 2/3 ovoz talab qilinadi (amalda konsensus prinsipi qo'llaniladi).

JST Kotibiyati Daromadlar bo'limi, Ma'muriy va umumiy xizmatlar bo'limi, Qishloq xo'jaligi va tovar bo'limi, Savdo muzokaralari kengashi va qo'mita bo'limi, Amalga oshirish bo'limi, Rivojlanish bo'limi, Iqtisodiy tadqiqotlar va statistika bo'limi, Inson resurslari bo'limi, Axborot texnologiyalari bo'limi, Axborot va tashqi kommunikatsiyalar, Kadrlar tayyorlash va texnik hamkorlik Instituti, Intellektual mulk, Davlat xaridlari va raqobat bo'limi, Bilimlar va axborotlarni boshqarish bo'limi, Akademik faoliyat va JST raislari dasturi (KMD), Til xizmatlari va hujjatlar bo'limi, Yuridik ishlar bo'limi, Bozorga kirish bo'limi, Boshqaruvning ichki nazorati, Qoidalar bo'limi, Savdo va atrof-muhit bo'limi, Xizmatlar savdosi va investitsiyalar bo'limi, Savdo siyosatini ko'rib chiqish bo'limi, JST Kotibiyati sharhi.

JST Kotibiyatining har bir bo'limi haqidagi satrlarga o'tamiz:

Daromad bo'limi

Departamentning ishi JSTga a'zo davlatlar hamda JSTga a'zo bo'lishni so'ragan davlatlar va tashkilotlar o'rtasida tovarlar va xizmatlar savdosi rejimlarini samarali erkinlashtirish orqali ularning ko'p tomonlama savdo tizimiga integratsiyalashuviga ko'maklashish orqali muzokaralarni osonlashtirishdan iborat va JSTning qamrovi hamda geografik qamrovini kengaytirishda asosiy nuqta sifatida harakat qiladi. Hozirda qo'shilish bo'yicha 30 ga yaqin ishchi guruhlar mavjud [6].

Ma'muriyat va umumiy xizmatlar bo'limi

Ma'muriy va umumiy xizmatlar bo'limi Kotibiyat va JST a'zolari ehtiyojlarini qondirish uchun ma'muriy va umumiy xizmatlar ko'rsatish uchun javobgardir. Uning vazifalariga byudjet, moliya, sayohat, xaridlar, ob'ektlar va pensiyalarni boshqarish kiradi. Bundan tashqari, bo'lim kotibiyat egallab turgan xodimlar va binolarning xavfsizligini ta'minlaydi. Bo'lim, shuningdek Byudjet, moliya va ma'muriyat qo'mitasi faoliyatini qo'llab-quvvatlash orqali JST a'zolarining ehtiyojlariga xizmat qiladi.

Qishloq xo'jaligi va tovar xo'jaligi bo'limi

Bo'lim qishloq xo'jaligi bo'yicha olib borilayotgan muzokaralar bilan bog'liq barcha masalalar bilan shug'ullanadi. Bundan tashqari, bo'lim qishloq xo'jaligi bo'yicha JSTning amaldagi qoidalari va majburiyatlarini amalga oshirishga yordam beradi, shu jumladan, Qishloq xo'jaligi qo'mitasi tomonidan ushbu majburiyatlarni ko'p tomonlama ko'rib chiqish jarayonini samarali tashkil etish va o'tkazishni ta'minlaydi. Bo'lim faoliyatiga sanitariya va fitosanitariya choralarini qo'llash to'g'risidagi bitimni amalga oshirishga ko'maklashish kiradi, shu jumladan, SFS qo'mitasiga xizmat ko'rsatish orqali. Boshqarmaning boshqa faoliyatiga islohotlar dasturining kam rivojlangan davlatlar va sof oziq-ovqat import qiluvchi rivojlanayotgan mamlakatlarga yuzaga kelishi mumkin bo'lgan salbiy

ta'sirini bartaraf etish chora-tadbirlari to'g'risidagi vazirlar qarorlari ijrosini qo'llab-quvvatlash; baliqchilik va o'rmon xo'jaligi mahsulotlari, shuningdek tabiiy resurslardan olinadigan mahsulotlar savdosi bilan bog'liq masalalarni hal etish; qishloq xo'jaligi va SFS sohasida nizolarni hal qilish xizmatlarini ko'rsatish; o'z vakolatlari doirasidagi barcha sohalarda texnik yordam ko'rsatish; boshqa xalqaro tashkilotlar va xususiy sektor bilan hamkorlik qilish kiradi.

Bo'lim rivojlanayotgan va kam rivojlangan mamlakatlarda SFS salohiyatini mustahkamlashga qaratilgan global hamkorlik bo'lgan Standartlar va Savdoni Rivojlantirish Jamg'armasiga (SDTF) mezbonlik qiladi va boshqaradi. SDTF bilim platformasi va moliyalashtirish mexanizmi sifatida ishlaydi va joylarda SFS loyihalarini ishlab chiqish va amalga oshirishni qo'llab-quvvatlaydi. JST Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti (FAO), Butunjahon hayvonlar salomatligi tashkiloti (MEB), Jahon banki va Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (VOZ) bilan bir qatorda, FSRning ta'sischi hamkorlaridan biri hisoblanadi.

Kengash bo'limi va Savdo muzokaralari qo'mitasi

Kengash va Savdo muzokaralari qo'mitasi bo'limi Vazirlar konferensiyasi, Bosh kengash, Savdo muzokaralari qo'mitasi va nizolarni hal qilish organiga yordam beradi. U ushbu organlarning barcha rasmiy, norasmiy va boshqa maslahat yig'ilishlarini samarali boshqarishni ta'minlash va keyingi faoliyatni muvofiqlashtirish uchun javobgardir. U ushbu organlarning Bosh direktori va raislariga (va yuqori boshqaruvning boshqa a'zolariga) ushbu sohalardagi vazifalari munosabati bilan maslahat va yordam beradi hamda JSTning "Asosiy asboblar va tanlangan hujjatlar" nashrini tayyorlaydi va tarqatadi. Bo'lim, shuningdek JST organlarining rasmiy, norasmiy va konsultativ uchrashuvlarini, JST organlari va JST Kotibiyatining operativ bo'linmalari homiylikida tashkil etiladigan simpoziumlar, mahorat darslari va seminarlarni rejalashtirish bo'yicha JST Konferensiya byurosining faoliyatini muvofiqlashtiradi.

Yetkazib berish birligi – Amalga oshirish guruhi

Amalga oshirish guruhi 12-Vazirlar konferensiyasida va undan keyingi davrda a'zolarni aniq natijalarga erishishga qaratilgan sa'y-harakatlarida yaxshiroq qo'llab-quvvatlash uchun Bosh direktor va Kotibiyat bo'linmalari bilan yaqindan hamkorlik qiladi.

Asosiy e'tibor yo'nalishlari: COVID-19 pandemiyasiga JSTning samarali javobini ishlab chiqish uchun tegishli bo'linmalar bilan ishlash, baliqchilik subsidiyalari, nizolarni hal qilish, qishloq xo'jaligi, rivojlanish, jumladan, kam rivojlangan mamlakatlar (LDC) muammolari va JST bo'yicha muhokamalarga yanada muvofiqlashtirilgan yondashuv, islohotlar, shuningdek qo'shma bayonotlar uchun tashabbuslar.

Rivojlanish markazi

Rivojlanish bo'limi savdo va rivojlanish bilan bog'liq barcha siyosat masalalari uchun markazdir. Bo'lim savdo va rivojlanish bilan bog'liq masalalar, shu jumladan, rivojlanayotgan mamlakatlarning, ayniqsa, kam rivojlangan mamlakatlarning ko'p tomonlama savdo tizimidagi ishtiroki bo'yicha yuqori rahbariyatga, va umuman, JST Kotibiyatiga monitoring olib boradi va axborot beradi [7].

Bo'lim Savdo va taraqqiyot qo'mitasiga o'zining navbatdagi sessiyalarida, shuningdek kichik va kambag'al iqtisodiyotlar bo'yicha maxsus va differensial rejim bo'yicha maxsus sessiyalarida xizmat qiladi. Bo'lim LDC quyi qo'mitasiga xizmat qiladi. Shuningdek, u Savdo va texnologiyalar transferi bo'yicha ishchi guruhiga xizmat qiladi. Bundan tashqari, u Afrika guruhi, LDC guruhi va Rivojlanayotgan mamlakatlar norasmiy guruhining uchrashuvlarini o'tkazishga yordam beradi.

Bo'lim, shuningdek rivojlanayotgan mamlakatlarga, ayniqsa, kam rivojlangan mamlakatlarga savdo imkoniyatlarini kengaytirish uchun zarur bo'lgan savdo bilan bog'liq ko'nikmalar va infratuzilmani rivojlantirishga yordam berishga qaratilgan Savdoga ko'mak tashabbusini muvofiqlashtirish uchun javobgardir. Tashabbusning maqsadi milliy poytaxtlarda savdo, moliya va rivojlanish vakillari o'rtasida yaqin hamkorlikni yo'lga qo'yish hamda Savdoga ko'maklashish dasturining milliy va mintaqaviy ehtiyojlarini qondirish uchun savdo salohiyatini oshirishda faol xalqaro va mintaqaviy hukumatlararo tashkilotlar va donorlarni jalb qilishdan iborat.

Rivojlanish bo'limi, shuningdek JSTning kengaytirilgan Integratsiyalashgan asosda (EIF), shu jumladan, uning boshqaruv organlari, EIF Kengashi va EIF Boshqaruv Qo'mitasida ishtirok etishi uchun markazlashtirilgan markaz bo'lib xizmat qiladi. JST RISning asosiy agentliklaridan biri bo'lib, boshqa xalqaro agentliklar, donorlar va rivojlanish bo'yicha boshqa hamkorlar bilan kamaygan mamlakatlarning savdoni rivojlantirish ehtiyojlarini qondirish uchun ishlaydi [8].

SIYOSAT

Iqtisodiy tadqiqotlar va statistika boshqarmasi

Iqtisodiy tadqiqotlar va statistika xizmati JSTning operativ faoliyatini qo'llab-quvvatlash uchun iqtisodiy tahlil va tadqiqotlar, jumladan, joriy iqtisodiy yangiliklar va voqealar bo'yicha monitoring va hisobotlarni taqdim etadi. U JST ish dasturi bilan bog'liq kengroq siyosat bilan bog'liq mavzular bo'yicha, shuningdek jahon iqtisodiyotining davomiy integratsiyasi, bozorga yo'naltirilgan islohotlarning tarqalishidan kelib chiqadigan delegatsiyalarni qiziqtirgan JST bilan bog'liq boshqa mavzular bo'yicha iqtisodiy tadqiqotlar olib boradi. Mamlakatlar o'rtasidagi munosabatlarda iqtisodiy masalalarning ahamiyati ortdi. Bo'lim savdo tendensiyalari, savdo siyosati masalalari va ko'p tomonlama savdo tizimini tushunishni rivojlantirish uchun mo'ljallangan yillik nashr bo'lgan Jahon savdo hisobotini ishlab chiqadi. Konferensiyalar, seminarlar va kurslar orqali boshqa xalqaro tashkilotlar va akademik hamjamiyat bilan hamkorlik qiladi; xalqaro savdo sohasidagi siyosat mavzulari bo'yicha maxsus tadqiqot loyihalarini tayyorlaydi; yuqori rahbariyat uchun brifinglar tayyorlaydi. U boshqa xalqaro tashkilotlar, shu jumladan, savdo va moliya o'rtasidagi aloqalar bo'yicha, shuningdek Savdo, qarz va moliya bo'yicha Ishchi guruhi bilan "muvofiqlik" uchun mas'uldir.

Statistik ma'lumotlarga kelsak, boshqarma iqtisodiy va savdo siyosati masalalari bo'yicha miqdoriy ma'lumotlarni taqdim etish orqali JST a'zolari va Kotibiyatni qo'llab-quvvatlaydi. Xizmat o'zining yillik Xalqaro savdo statistikasi nashri hamda Internet va Intranet orqali JSTga savdo statistikasini asosiy yetkazib beruvchisi hisoblanadi. Boshqarma Bozorga kirish qo'mitasining tarif ma'lumotlari talablarini qo'llab-quvvatlaydigan Integratsiyalashgan ma'lumotlar bazasi (IDB) va Konsolidatsiyalangan tarif jadvalarini (CTS) yuritish va rivojlantirish uchun javobgardir. Boshqarma statistik xodimlari a'zolarga IDB-CTS ma'lumotlar bazalari bo'yicha texnik yordam ko'rsatadi. Tovarlar va xizmatlar savdosi statistikasi sohasida xalqaro tashkilotlar o'rtasidagi hamkorlik va hamkorlikni mustahkamlash, xalqaro statistika tizimi asosidagi tushunchalar va standartlar JST talablariga muvofiqligini ta'minlashda faol rol o'ynaydi.

Kadrlar bo'limi

Inson resurslari bo'limi 700 dan ortiq JST xodimlarining (to'liq va vaqtinchalik) inson resurslarini boshqarish uchun javobgardir. Bo'limning mas'uliyatiga bo'limni qayta qurish, samaradorlikni boshqarish, rivojlanish va o'qitish (boshqaruv va shaxslararo ko'nikmalarni rivojlantirish kabi sohalarda), ishchi kuchini rejalashtirish, ishga olish va tanlash, martabani boshqarish (shu jumladan, ichki martaba harakatchanligi), xodimlar uchun imtiyozlar va imtiyozlarni boshqarish, shuningdek xodimlarni boshqarish sifatida konsalting shaklidagi muloqotlar o'tkazishi bilan ta'riflanadi. Bo'limning asosiy maqsadi ishchi kuchini tashkilot ehtiyojlariga moslashtirish orqali JSTning o'zgaruvchan ehtiyojlariga javob berishdir.

Axborot texnologiyalari bo'limi

Axborot texnologiyalari yechimlari bo'limi JSTning axborot texnologiyalari (IT) infratuzilmasining samarali ishlashini hamda JSTga a'zo davlatlar va JST kotibiyati ehtiyojlarini qondirish uchun zarur tizimlarni ishlab chiqish va qo'llab-quvvatlashni ta'minlaydi. O'zgaruvchan ehtiyojlar va tez rivojlanayotgan texnologiyalarga javoban bo'linma IT xizmatlari va tartib-taomillarini doimiy ravishda takomillashtirish, tashkilotning asosiy mandatiga javob berish va JST a'zolari va JSTga a'zo mamlakatlar o'rtasida ma'lumotlarning Internet va maxsus ma'lumotlar bazalari orqali tarqalishini yanada yaxshilash uchun zarur bo'lgan zarur tadqiqot va ommaviy ishlarni amalga oshiradi. Bo'lim, shuningdek Vazirlar konferensiyasi kabi maxsus tadbirlar uchun IT va kommunikatsiya infratuzilmasining samarali ishlashini ta'minlaydi [9].

Bo'lim murakkab ish stoli va tarmoq muhitlarini qo'llab-quvvatlaydi va turli xizmatlarni taqdim etadi (ERP, ofis avtomatizatsiyasi, elektron pochta, intranet, Internet, veb va mijoz-server tizimlarini ishlab chiqish, masofadan ishlash, IT-ta'lim, IT aktivlarini boshqarish, video konferensiya va boshqalar). Bunga IT xavfsizligi siyosatini joriy etish va muntazam ravishda ko'rib chiqish kiradi. Bo'lim, shuningdek rivojlanayotgan va kam rivojlangan mamlakatlar poytaxtlarida JST ma'lumot markazlarini tashkil etish va modernizatsiya qilish bo'yicha IT tajribasini taqdim etadi va texnik hamkorlik missiyalarida ishtirok etadi.

Axborot va tashqi aloqalar boshqarmasi

Axborot va tashqi aloqalar bo'limi Jahon savdo tashkiloti haqidagi ma'lumotlarni turli auditoriyalarga yetkazadi. Ma'lumotni JST veb-sayti, keng qamrovli nashrlar dasturi va jurnalistlar,

nodavlat tashkilotlar (NNT), parlament a'zolari va talabalar kabi muayyan auditoriyaga qaratilgan muntazam brifinglar orqali olish mumkin.

Bo'lim har yili jamoat forumini tashkil qiladi, bu hukumatlar, nodavlat tashkilotlar, akademiklar, biznes va talabalar uchun ko'p tomonlama savdo tizimiga ta'sir qiluvchi muammolarni muhokama qilish uchun birlashish uchun asosiy imkoniyatdir. Bo'lim boshqa xalqaro hukumat tashkilotlari va Birlashgan Millatlar Tashkiloti, Iqtisodiy Hamkorlik va Taraqqiyot Tashkiloti kabi mintaqaviy organlardagi hamkasblar bilan yaqindan hamkorlik qiladi. U, shuningdek Bosh direktor idorasi bilan yaqin hamkorlikda JST a'zolari bilan rasmiy munosabatlar, jumladan, protokol masalalari uchun mas'uldir.

Ta'lim va texnik hamkorlik instituti

Savdo bilan bog'liq texnik yordam – bu JSTning Savdoga yordam berish tashabbusiga qo'shgan hissasi bo'lib, uning maqsadi rivojlanayotgan mamlakatlar, kam rivojlangan mamlakatlar va o'tish davridagi boshqa past daromadli mamlakatlarga savdoni milliy iqtisodiy rivojlanish rejalari va strategiyalariga integratsiyalashda yordam berishdir. Ta'lim va texnik hamkorlik instituti (ITTC) savdo bilan bog'liq texnik yordam faoliyatini ishlab chiqadi, muvofiqlashtiradi va amalga oshiradi [10]. Butun JST Kotibiyatining ko'magida ITTC/JST a'zolari tomonidan muntazam yangilanib turiladigan Texnik yordam va o'qitish rejalari ko'rsatilgan maxsus texnik yordam mahsulotlarini taqdim etadi. Ushbu rejalar benefitsiarlarning ko'p tomonlama savdo tizimi doirasida o'z huquq va majburiyatlarini tushunish qobiliyatini kuchaytirishga, qoidalarga asoslangan tizimdan to'liq foydalanishga, savdo muzokaralarida samarali ishtirok etishga va uzoq muddatli istiqbolda JST qoidalariga va intizomiga moslashish qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan.

Intellektual mulk, davlat xaridlari va raqobat boshqarmasi

Intellektual mulk, davlat xaridlari va raqobat bo'limi JSTning Savdo bilan bog'liq intellektual mulk huquqlari (TRIPS), davlat xaridlari va raqobat siyosati (so'nggi sohadagi asosiy ishlar JSTda 2004-yildan to'xtatilganligini qayd etish lozim) sohalaridagi faoliyati uchun javobgardir). TRIPS sohasida bo'lim TRIPS Kengashi va Nizolarni hal qilish komissiyalariga xizmatlar ko'rsatadi, intellektual mulk masalalari bo'yicha boshlanishi mumkin bo'lgan har qanday muzokaralarga xizmat qiladi, shuningdek umuman axborot/maslahat berish orqali JST a'zolariga va boshqa tegishli xalqaro tashkilotlarga texnik hamkorlik orqali, shu jumladan, Jahon intellektual mulk tashkiloti (WOIS) bilan hamkorlikda yordam beradi. Shuningdek, u boshqa hukumatlararo tashkilotlar, nodavlat tashkilotlar, intellektual mulk mutaxassislar va akademik hamjamiyatlar bilan aloqa kanallarini qo'llab-quvvatlaydi va rivojlantiradi. Bo'lim davlat xaridlari sohasida paydo bo'lishi mumkin bo'lgan nizolarni hal qilish uchun Davlat xaridlari qo'mitasi va panellar to'g'risidagi ko'p tomonlama bitim asosida xizmat ko'rsatadi va JST a'zolariga texnik hamkorlik va umumiy ma'lumot/maslahatlar beradi. Raqobat siyosati sohasida bo'lim xalqaro darajadagi o'zgarishlarni kuzatib boradi va agar ushbu organ o'z faoliyatini qayta boshlagan bo'lsa, JST Savdo va raqobat siyosatining o'zaro hamkorligi bo'yicha ishchi guruhidagi keyingi har qanday ish uchun javobgar bo'ladi.

JST departamentlarining bilim va axborotni boshqarish, akademik faoliyat va dasturlar bo'limi (KMD)

Bilimlar va axborotlarni boshqarish, akademik aloqalar va JST kafedralari dasturi bo'limi (KMD) JSTning bilimlarni boshqarish siyosatini ishlab chiqadi va muvofiqlashtiradi hamda universitetlar bilan, shu jumladan, JST Kafedralari dasturi doirasidagi akademik targ'ibot tadbirlari uchun javobgardir. Xususan, O'zbekistonda JST vakillari tegishli hamkorlik munosabatlarini Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti bilan o'rnatib, hozirgi davrda ushbu universitet vakillari JSTning O'zbekiston iqtisodiyotiga qanday ijobiy ta'sir ko'rsatish istiqbollarini tadqiq qilayaptilar.

Bilimlarni boshqarish tashkilotning bilimlarini almashish, foydalanish va saqlash jarayoni bilan bog'liq bo'lib, bu orqali tashkilot maqsadlariga bilimlardan maksimal darajada foydalanish va bilimlardagi bo'shliqlarni to'ldirish orqali erishiladi. KMD bilimlarni boshqarish siyosatini ishlab chiqish va amalga oshirish uchun mas'ul bo'lib, quyidagilarga e'tibor qaratadi: jamoalar va bo'limlar o'rtasidagi tarmoqlar, shu jumladan, IT platformalari orqali xodimlar o'rtasida bilim va ma'lumot almashishga tizimli yondashuv, ayniqsa, xodimlarning ishdan bo'shshasi yoki harakatchanligi holatlaridagi tajribani, shuningdek ixtisoslashgan nou-xou va jarayonlarni qayd etish va uzatish orqali bilimlarni tarqatish bilan shug'ullanadi.

SIYOSAT

Axborotni boshqarish strategiyasi axborotning hayotiy siklini ko'rib chiqadi: yaratish, olish, tarqatish va uzatishdan saqlash va arxivlashgacha. KMDning axborotni boshqarish xizmatlari dastlab quyidagilarni o'z ichiga oladi: (a) keng doiradagi elektron va bosma resurslardan, shu jumladan, onlayn kataloglar va ma'lumotnoma xizmatlaridan foydalanishni ta'minlaydigan JST kutubxonasi; (b) ushbu aktivlarga kirish, saqlash va tasarruf etishni boshqarish orqali JSTning jismoniy va elektron ma'lumotlari, yozuvlari va axborot aktivlarini saqlash va nazorat qilish uchun mas'ul bo'lgan yozuvlar va arxivlarni boshqarish harakatlaridan iboratdir.

KMD, shuningdek akademik targ'ibot tadbirlari, jumladan, JST kafedralari dasturi (WCP) uchun mas'ul bo'lib, u quyidagilarga qaratilgan: savdo tadqiqot loyihalari; o'quv dasturlari va universitetlarning, ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlardagi targ'ibot faoliyatiga katta ahamiyat beriladi. Bu dasturga kiritish uchun universitetlarni tanlash bo'yicha WCPning uchinchi bosqichini ishga tushirishni o'z ichiga oladi, bunda siyosatchilar va universitetlar o'rtasidagi akademik tarmoqlar uchun tadqiqotning dolzarbligini oshirishga alohida e'tibor qaratilgan. KMD, shuningdek PhD dissertatsiyalari mavzulari asosida izlanishlarni tashkillashtirmoqda, ya'ni: JST stipendiya dasturlarini joriy etish va munozarali sud musobaqalarini o'tkazish hamda JSTning ilmiy konferensiyalar, seminarlar va boshqa tadbirlarda ishtirok etishini muvofiqlashtiradi.

Til xizmatlari va hujjatlashtirish boshqarmasi

Til xizmatlari va hujjatlar bo'limi (LDSD) yig'ilishlarni talqin qilish, hujjatlarni tarjima qilish va nashr etish, nashrlar va tadbirlar uchun grafik dizayn va chop etish, JST a'zolarining bildirishnomalarini ro'yxatga olish kabi xizmatlarni taqdim etadi.

Ushbu xizmatlarning aksariyati, masalan, Markaziy xabarnomalar reestri va JST hujjatlarining onlayn ma'lumotlar bazasi Internet orqali JST a'zolari, kuzatuvchilari va jamoatchilikka taqdim etiladi. LDSD JST hujjatlari, nashrlari va boshqa materiallarni JSTning uchta ishchi tilida – ingliz, fransuz va ispan tilida bosma va elektron formatlarda taqdim etadi.

Huquqiy ishlar bo'limi

Huquqiy masalalar bo'limining asosiy vazifasi JST nizolarni hal qilish bo'yicha taraflarga, JSTning boshqa organlariga, JST a'zolariga va JST Kotibiyatiga huquqiy maslahat va ma'lumot berishdan iborat. Bo'limning vazifalariga nizolarni hal qilish bo'yicha komissiya a'zolariga yordam berish, JST nizolarni hal qilish bo'yicha taraflarga o'z vaqtida kotiblik, texnik va huquqiy yordam ko'rsatish, nizolarni hal qilish bo'yicha organ va uning raisiga nizolarni hal qilish bo'yicha kelishuvning amal qilishi bo'yicha huquqiy maslahat va huquqiy sharhlar berish kiradi. Bosh direktor, Kotibiyat va a'zolar JSTning barcha kelishuvlari va ular yuzaga kelishi mumkin bo'lgan boshqa huquqiy masalalar bo'yicha maslahatlar oladilar. Boshqa mas'uliyatlarga Bosh direktorga JST va Kotibiyat faoliyati bilan bog'liq ma'muriy huquq masalalari bo'yicha maslahatlar berish, JST a'zolariga huquqiy ma'lumot berish va JST nizolarni hal qilish tizimiga oid huquqiy nashrlarni tayyorlash va JSTga qo'shilish bo'yicha huquqiy yordam ko'rsatish kiradi. Bo'lim, shuningdek nizolarni hal qilish bo'yicha maxsus kurslar, JSTning muntazam o'quv kurslari va JSTning texnik hamkorlik missiyalari orqali nizolarni hal qilish tartiblari va JSTning huquqiy masalalari bo'yicha treninglar olib boradi. Kotibiyat nomidan bo'lim vakillari boshqa xalqaro tashkilotlarning xalqaro-huquqiy masalalarga bag'ishlangan majlislarida, shuningdek nizolarni hal qilish va JSTga oid boshqa huquqiy masalalar bo'yicha xalqaro konferensiyalarda qatnashadilar.

Bozorga kirish bo'limi

Bozorga kirish bo'limi JST a'zolariga GATT/JST ko'p tomonlama savdo tizimining eng an'anaviy kelishuvlarini amalga oshirishda yordam berish uchun javobgardir. U Tovarlar savdosi bo'yicha kengash, Bozorga kirish qo'mitasi, Axborot texnologiyalari bo'yicha kelishuv (ITA) qo'mitasi, Bojxonada baholash va dastlab yukni jo'natishdan oldingi tekshirish qo'mitasi, Import litsenziyalash tartib-qoidalari qo'mitasi va kelib chiqish qoidalari qo'mitasining uzluksiz ishlashini ta'minlaydi. Bo'lim, shuningdek qishloq xo'jaligidan tashqari, bozorga kirish (NAMA) bo'yicha Doha rivojlanish kun tartibi bo'yicha muzokaralar ishtirokchilarini qo'llab-quvvatlaydi. Bundan tashqari, u savdoni osonlashtirish bilan bog'liq barcha masalalar bilan shug'ullanadi. Bunga Tayyorlov qo'mitasidagi ishlar, shuningdek Savdoni osonlashtirish bo'yicha kelishuv mexanizmi doirasida texnik yordam va salohiyatni oshirish bo'yicha qator tashabbuslar kiradi.

Ushbu mas'uliyatni bajarishda bo'lim JST organlari tomonidan ko'rib chiqiladigan mavzular bo'yicha bilim va institutsional xotira markaziga aylanishga intiladi. Shunday qilib, u tariflarni qayta ko'rib chiqish (GATT XXVIII moddasi), miqdoriy cheklovlar va importni litsenziyalash bo'yicha milliy

qonunchilik bo'yicha ma'lumotlar bazalarini boshqaradi. Shuningdek, u ushbu mavzular bo'yicha ekspertiza zarur bo'lganda, masalan, nizolarni hal qilish bo'yicha ishlar va texnik yordam ko'rsatish faoliyati kontekstida tadqiqot olib boradi va Kotibiyatning boshqa qismlariga yordam beradi. Bo'lim o'z faoliyatini amalga oshirishda Jahon bojxona tashkiloti, Jahon banki, OECR, YuNKTAD va XVF kabi boshqa institutlar bilan hamkorlik qiladi.

Ichki nazorat boshqarmasi

JSTning Ichki nazorat idorasi ("OIO") 2015 yil noyabr oyida boshqaruv amaliyoti, xarajatlar, byudjet nazorati va huquqbuzarliklar to'g'risidagi da'volarni barcha tegishli vositalardan foydalangan holda professional, mustaqil, xolis va hujjatlashtirilgan baholashni ta'minlash maqsadida tashkil etilgan.

OIO JST Kotibiyatida javobgarlik, ichki nazorat, muvofiqlik, pul qiymati va boshqaruvni kuchaytirish uchun zarur deb hisoblangan ichki auditlar, tekshiruvlar va har qanday boshqa baholashlarni o'tkazish uchun javobgardir.

Qoidalar bo'limi

Ushbu bo'limning vazifasi ushbu bo'lim xizmat ko'rsatadigan barcha JST organlarining uzluksiz ishlashini ta'minlashdan iborat. Bu yangi va davom etayotgan muzokaralar va maslahatlashuvlarga ko'maklashish, antidemping, subsidiyalar va kompensatsiya choralari, himoya choralari, savdo bilan bog'liq investitsiya choralari, davlat savdosi va fuqaro aviatsiyasi sohalarida JST kelishuvlarining bajarilishini monitoring qilish va faol rag'batlantirishni o'z ichiga oladi. Bu, shuningdek JST a'zolariga yuqorida qayd etilgan kelishuvlar bo'yicha barcha zarur yordam, maslahat va ekspert maslahatlarini ko'rsatish, JSTning ushbu kelishuvlar bilan bog'liq nizolarni taraflar uchun hal qilish, kotiblar va yuridik xodimlarni taqdim etish va JSTning texnik yordam dasturida ishtirok etishni o'z ichiga oladi.

Qoidalar bo'limi xizmat ko'rsatadigan organlarga Qoidalar bo'yicha muzokaralar guruhi, Dempingga qarshi amaliyotlar qo'mitasi, Subsidiyalar va kompensatsiya choralari qo'mitasi, Himoya qo'mitasi, Savdo bilan bog'liq investitsiya choralari qo'mitasi va Fuqarolik savdo qo'mitasi kiradi. Aviatsiya, Davlat savdo korxonalarini ishchi guruhi, Subsidiyalar to'g'risidagi bitim bo'yicha doimiy ekspertlar guruhi va qonunni norasmiy tarzda aylanib o'tishga qarshi guruh va amalga oshirish bo'yicha ishchi guruhidan tashkil topib, ikkalasi ham Antidemping kelishuviga tegishlidir.

Savdo va atrof-muhit bo'limi

Bo'lim savdo, atrof-muhit va savdo masalalari bo'yicha texnik to'siqlar bilan shug'ullanuvchi JST qo'mitalariga xizmat ko'rsatadi va ularni qo'llab-quvvatlaydi. Savdo va atrof-muhit bo'yicha u JST a'zolariga texnik yordam ko'rsatish orqali Savdo va atrof-muhit bo'yicha qo'mita (CTE) faoliyatini qo'llab-quvvatlaydi; yuqori rahbariyat va JST a'zolariga boshqa hukumatlararo tashkilotlarda (HMT) muhokamalar, shu jumladan, muzokaralar va ko'p tomonlama ekologik bitimlarda savdo bilan bog'liq chora-tadbirlarni amalga oshirish to'g'risida hisobot beradi. Bo'lim nodavlat notijorat tashkilotlari va xususiy sektor bilan savdo va atrof-muhitni muhofaza qilish sohalarida o'zaro manfaatli masalalar bo'yicha aloqa va muloqot olib boradi.

Savdo va atrof-muhit bo'limi JSTning Savdodagi texnik to'siqlar bo'yicha qo'mitasiga (TBT) ham xizmat qiladi. Bu TBT qo'mitasida ma'lum qilingan va/yoki muhokama qilingan ("o'ziga xos savdo masalalari" deb ataladi) taklif qilingan yoki qabul qilingan TBT choralarni ko'rib chiqishni, shuningdek TBT bitimini samarali amalga oshirishni kuchaytirish bo'yicha o'zaro faoliyatni, shu jumladan, TBTni ishlab chiqish orqali kelishilgan tavsiyalar va yo'riqnomalar beradi. Bo'lim rivojlanayotgan mamlakatlardan a'zolar va kuzatuvchilarga muntazam ravishda TBT bilan bog'liq texnik yordam ko'rsatadi va qo'shilish standartlari va qoidalari, savdo siyosatini ko'rib chiqish, muzokaralar (NAMA NTB), tadqiqot hisobotlari va nizolarni hal qilish taraflari bilan bog'liq masalalarda boshqa bo'limlar bilan hamkorlik qiladi. Bo'lim, shuningdek xalqaro/mintaqaviy/nodavlat tashkilotlari, ilmiy doiralar va xususiy sektorga, shu jumladan, savdo, sog'liqni saqlash va atrof-muhitga oid masalalar bo'yicha tushuntirish ishlarini olib boradi. Bo'lim barcha TBT bildirishnomalari va muayyan savdo masalalari uchun ommaviy foydalanish mumkin bo'lgan axborotni boshqarish tizimini (tbtims.wto.org) ishlab chiqdi va qo'llab-quvvatlaydi.

Xizmatlar savdosi va investitsiyalar boshqarmasi

Xizmatlar savdosi va investitsiyalar bo'limi JST a'zolariga Xizmatlar savdosi bo'yicha Bosh kelishuvni (GATS) amalga oshirish va Bitim bo'yicha keyingi muzokaralar bo'yicha yordam va texnik maslahatlar beradi. U ushbu rolni Xizmatlar savdosi bo'yicha Kengashni (ham muntazam,

SIYOSAT

ham maxsus sessiyalarda), shuningdek GATS ostida tuzilgan boshqa organlarni qo'llab-quvvatlash orqali bajaradi. Bularga Moliyaviy xizmatlar qo'mitasi, Maxsus majburiyatlar qo'mitasi, Ichki tartibga solish bo'yicha ishchi guruhi va GATS qoidalari bo'yicha ishchi guruhi kiradi. JST Kotibiyati doirasida ushbu bo'lim Bosh direktor va yuqori rahbariyatga xizmatlar savdosi masalalari bo'yicha axborot va maslahatlar beradi hamda nizolarni hal qilish bo'yicha tegishli taraflarni qo'llab-quvvatlaydi.

Boshqa ishlar JST a'zolariga texnik hamkorlikni ta'minlash, xizmatlar savdosi bo'yicha tadqiqotlar o'tkazish, xizmatlar bilan bog'liq loyihalar bo'yicha boshqa xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik qilish, targ'ibot tadbirlarida qatnashish va turli ommaviy axborot vositalari orqali GATS to'g'risida ommaga ma'lumot berishni o'z ichiga oladi. Bo'lim, shuningdek boshqa JST organlariga xizmatlar bilan bog'liq masalalar bo'yicha yordam beradi. Masalan, Mintaqaviy savdo bitimlari qo'mitasi (GATS V moddasi va RTS shaffoflik mexanizmi bilan bog'liq tomonlar ishida), Savdo siyosatini ko'rib chiqish organi va qo'shilish bo'yicha turli ishchi guruhlarda ishtirok etadi.

Savdo siyosatini ko'rib chiqish bo'limi

Savdo siyosatini ko'rib chiqish bo'limi bir nechta mas'uliyat sohaslariga ega. Ulardan biri Bosh direktor va JST a'zolarining Savdo siyosatini ko'rib chiqish mexanizmi (JST kelishuviga 3-ilovali) doirasidagi faoliyatini qo'llab-quvvatlash bo'lib, u a'zolarining savdo siyosati bo'yicha davriy hisobotlarni tayyorlash, a'zolarini ko'rib chiqadigan Savdo siyosatini ko'rib chiqish organi yig'ilishlariga xizmat ko'rsatishdir. Bosh direktor nomidan xalqaro savdo muhitidagi o'zgarishlarni har yili ko'rib chiqishni o'z ichiga olgan savdo siyosati o'zgarishlari to'g'risida Bosh direktorga siyosat va muntazam hisobotlar tayyorlanadi. Bo'lim, shuningdek Mintaqaviy savdo kelishuvlari qo'mitasi va To'lov balansini cheklash bo'yicha qo'mitaga kotibiyat yordamini ta'minlash, shuningdek mintaqaviy savdo bitimlari bilan bog'liq qoidalar bo'yicha Doha raund muzokaralar guruhiga xizmat ko'rsatish uchun javobgardir.

JST kotibiyatiga umumiy baho berish

Jenevada joylashgan JST Kotibiyatida taxminan 620 nafar xodim ishlaydi. Uni Bosh direktor boshqaradi, uni to'rtta o'rinbosari qo'llab-quvvatlaydi. JST a'zo hukumatlar tomonidan boshqarilganligi sababli, Kotibiyat qaror qabul qilish vakolatiga ega emas.

Kotibiyatning asosiy vazifalari JST kengashlari va qo'mitalariga texnik va professional yordam ko'rsatish, rivojlanayotgan mamlakatlarga texnik yordam ko'rsatish, jahon savdosidagi o'zgarishlarni kuzatish, iqtisodiy tadqiqotlar o'tkazish, JST faoliyati to'g'risidagi ma'lumotlarni turli auditoriyalarga tarqatish va Vazirlar konferensiyalarini tashkil etishdan iborat. U, shuningdek JST nizolarni hal qilish jarayonida huquqiy yordam ko'rsatadi va JSTga a'zo bo'lishni xohlovchi hukumatlarga maslahat beradi.

Kotibiyat 80 ga yaqin millat vakillaridan iborat bo'lib, ular JSTga a'zo mamlakatlar hukumatlariga xolis yordam ko'rsatadi. Uning a'zolari asosan iqtisodchilar, huquqshunoslar va xalqaro savdo siyosati, aloqa, axborot texnologiyalari, moliya, kadrlar va til xizmatlari bo'yicha mutaxassislardan iborat. JSTning ishchi tillari ingliz, fransuz va ispan tillaridir.

Shunday qilib, biz JST Kotibiyati to'g'risida to'liq ma'lumotlar berib, uning faoliyati naqadar hajmli va mushkul ekanini ko'rib turibmiz. Aynan shu organ bilan O'zbekiston Respublikasi xalqaro savdo munosabatlarida aloqa qilishi aniq, shunga asosan xalqaro savdo munosabatlarida ishtirok etuvchi mutaxassislarimiz tajribani JST kotibiyatining mutaxassislaridan ibrat olishlari maqsadga muvofiqdir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

[1] World Trade Organization. (2017b). Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization. Retrieved from https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/04-wto_e.htm.

[2] Torgovaya politika i znachenie vstupleniya v VTO dlya razvitiya Rossii i stran SNG. Rukovodstvo. // Pod red. Devida G. Tarra. – M.: Izd-vo «Ves mir», 2006. – S. 269.; Lissovolik, B. & Lissovolik, L. (2007). Russia and the WTO: The gravity of outsider status. IMF Working Paper, WP/04/159.

[3] Kuznesova I.P. Vsemirnaya torgovaya organizatsiya: funktsii, problemy, perspektivy // EKO, 2006. - № 6. – S. 4; O'Neil, J. (2016). Accession to the World Trade Organization: Sector Level Impacts on the Extensive and Intensive Margins of Trade. Retrieved from: <http://blogs.colgate.edu/economics/files/2016/06/O'Neil-061516.compressed.pdf>.

[2] Torgovaya politika i znachenie vstupleniya v VTO dlya razvitiya Rossii i stran SNG. Rukovodstvo. // Pod red. Devida G. Tarra. – M.: Izd-vo «Ves mir», 2006. – S. 270.; Lissovolik, B. & Lissovolik, L. (2007). Russia and the WTO: The gravity of outsider status. IMF Working Paper, WP/04/159.

- [4] Rubinshteyn T.B. VTO: prakticheskiy aspekt. – Moskva: Gelios ARV, 2005. – S. 24; Bagwell, K. & Staiger, R.W. (2002). Economic Theory and the Interpretation of GATT/WTO. *The American Economist*, 46.2, 3-19. <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/056943450204600201>.
- [5] Chang, P.L. & Lee M.J. (2011). The WTO Trade Effect. *Journal of International Economics*, 85.1, 53-71. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0022199611000717>
- [6] Dutt, P., Mihov, I. & Van Zandt, T. (2013). The effect of the WTO on the extensive and the intensive margins of trade. *Journal of International Economics*, 91.2, 204-219. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0022199613000901>.
- [7] Rose, A.K. (2007). Do We Really Know That the WTO Increases Trade? Reply. *The American Economic Review*, 97.5, 2019-2025. <http://www.jstor.org/stable/30034598>; Sauvé, P. (2016). Life beyond local content: Exploring alternative measures of industry support in the context of WTO accession. *Indian Institute of Foreign Trade, Journal of International Trade*, 1, 1-29. <https://boris.unibe.ch/94430/>.
- [8] World Trade Organization. (2017f). WTO and the Sustainable Development Goals. Retrieved from https://www.wto.org/english/thewto_e/coher_e/sdgs_e/sdgs_e.htm.
- [9] Subramanian, A. & Wei, S.J. (2007). The WTO promotes trade, strongly but unevenly. *Journal of International Economics*, 72, 151-175.
- [10] Evenett, S.J. & Primo Braga, C.A. (2005). WTO Accession: Lessons from Experience. *International Trade Department, World Bank Group*. June 6, 2005. Retrieved from: <http://siteresources.worldbank.org/INTRANETTRADE/Resources/Pubs/TradeNote22.pdf>.